

Mirabilis facta est potentia tua ex me: confortata est, nec potero ad eam.

Conatus sum non negare: promisi etiam me mori magis eligere quam negantis crimen incurere: sed presentia tua ita confortata est, ut non potero ad eam: quid nunc faciam, negavi Dominum & magistrum, nec (ut quidam opinantur) hominem negavi. Ego illum negavi, cui dixi: Tu es Christus filius Dei vivi. Illum negavi quem pedibus ambulantiem super aquas expertus sum. Illum quem voce sua vidi mortuum vocantem de sepulchro. Illum quem caelis patentibus, vidi cum Moyse & Helia, & vocem audivi super eum de caelo: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Illum qui caecum tactu suo illuminavit, qui verbo leprosum mundavit, qui iussu demonia expulit, & multas virtutes suae deitatis ostendit. Quid nunc facimus Novatiani? Perdimus Apostolum Petrum: an recipimus revertentem ad Christum? Ecce Christus cum recipit, tu ejicies? Sed clamat contra te Paulus: Si Deus iustificat: tu quare condemnas? Dicis, credite, baptizatis non debet poenitentibus subveniri. Ecce Apostolo poenitenti succurritur, qui est Episcoporum Episcopus, & major gradus redditur ploranti quam sublatus est deneganti.

Quod ut doceam, illud ostendo quod nullus Apostolorum pastoris nomen accepit: soli enim huius nominis potestatem post resurrectionem suam petro poenitenti Dominus concessit, & negatus, quam solus habuit, Petro tribuit potestatem, ut non solum recuperasse quod amiserat probaretur: verum & multo amplius poenitendo quam negando perderat, acquisisse. Hoc magister bonus in electo discipulo formavit exemplum: ut omnis discipulus Christi sit integro animo, & poeniteat si ita evenierit ut delinquat, nec rem noxiam sibi permittere debet ut decreseat. Sed qui tanto citius vincitur, tanto citius expurgatur.

Certe omnis sanctitas ad Deum ducit, & omne peccatum ad diabolium. Et sub Domino bono positi, quomodo credimus nobis possibilitatem ad diabolium eundi concessam: & revertendi ad Dominum denegatam? Adde aliquid. Certe hominem per peccatum a se recedere Deus non vult, & peccatorem ad se venire omnem vult: & si illud peccaverit fieri quod Deus non vult, quanto magis potest fieri quod Deus vult? Ideo denique cogitatio peccati non est ideo a Deo prohibita per naturam, sed per imperium: ut laboris eius pugna incumberet, & praemium de certamine proveniret. Voluit enim Deus homini operis fatigationem relinquere, ne in aliqua detrimenti parte praemium impediret.

Duos certe bonorum & malorum populos esse, nemo est qui nesciat. Bonos dicimus credentes, & pessimos non credentes. Non credentes esse sub diabolo: & credentes sub Deo. Magna praedicatio tua, qui servum diaboli ad te vocas, servum Dei a te repellis: quasi qui velis Deum lucrari quod non habet, & perdere quod habet. Hinc ad Dei computans divitias: quod possit Deus mortuos suscitare: & infirmos salvare non possit. Nam increduli mortui, & credentes licet peccatores sint, vivunt in infirmitate sua. Et si Salvator noster habet, imo quia habet potestatem suscitandi mortuos, quomodo virtutem non habet quaecumque fuerint infirmitates curandi? Ex utroque latere blasphematur a vobis, qui poenitentibus negatis effectum. Si enim posse eum docetis infirmitatem omnem curare: sed si polli, impium arguitis. Si velle & non posse eum forsitan dixeritis, a deitate excluditis: ut misericordiam vobis ex utroque latere condemnati denegatis: cum negatis familiae Dei pereunti non posse succurri. Haecenus, cum Novatiani sim locutus, revertamur ad Apostolum poenitentem & flentem amarissime atque dicentem: Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam? Scio quia tu es Christus Filius Dei vivi: quam scientiam non revelavit mihi caro & sanguis, sed pater tuus qui in caelis est.

Quo fugiam qui te Deum novi & omnipotentem agnovi? Si in caelos ascendero, tu illic es, si descendero in infernum, ades. Ibi enim per passionem specialiter descendisti: ubi per potentiam tuam, sicut ubique generaliter praesto es. Si fumpsero pennas meas diluculo, id est, ante lucem. Pennas hoc loco pro cogitationibus ponit, quae repentino volatu ubique sunt: in caelo, in terra, in abyssu, & ubicumque finiuntur maria. Si ergo, inquit, illic ante lucem tuae resurrectionis vadam, ubicumque inaccessibilitas solet fugitivum abscondere, ut illic ire possim, manus tua deducet me: & quasi fugitivum tenebit me dextera tua. Ante lucem hic,

ante resurrectionem posuit salvatoris: quia in tenebris fuit omne saeculum jacente Domino in sepulchro: in quo tempore poenitentia Petri agebatur. In quo etiam dicit: Forsitan tenebrae conculcabunt me: & in tribus negotiationibus suis, tres fugarum partes clausas esse sibi si fugeret memorabat: in caelo, in inferno, & in postremis maris: ergo negare, tenebrae sunt, & fugere conculcatio tenebrarum: hoc timens, ne comprehensus ab ipsis tenebris conculcetur, quasi tenebris malis suis submersus, operibus esse deditus tenebrarum, habens tractum perennem, juges lachrymas, dolores aeternos. Hoc enim modo conculcatur tenebrae mortis huius, qua corporaliter morimur. Si vero fuero moriens, inquit, non conculcabor a tenebris: sed ad delicias sanctorum attingam.

Nox ipsa illuminatio mea est in deliciis meis. Ibi enim habeo lucem Christum meum, qui non patitur obscuritatem tenebrarum: in cuius conspectu nox sicut dies illuminabitur: haec docti praedicant Petro Apostolo & cantamus & credimus. Sicut tenebrae ejus sunt, ita & lumen ejus est. Tenebrae enim non omnibus creaturis obscurum faciunt. Siquidem & ferae omnes, sed & noctivagae bestiae noctium nullum patiuntur obscurum. Sed & aves sunt quae in noctibus volant.

Unde docemur natura oculos non omnia animalia a creatore hos esse sortita, ut in tenebris videre non possint. Deus enim ad requiem hominum noctes instituit: ut generationi humanae quiete possit esse consultum. Ipsi ergo sunt tenebrae, cuius est lux, quod Manichaeus negat. Ipse etiam creator corporum nostrorum, contra quod suscipi qui impunitus Petrus dicitur: Tu possidisti renes meos, qui suscepisti me de utero matris meae. Sicut enim in ore dum loquimur, & in opere dum aliqua operamur, cordis nostri cogitata ostendimus: ita quod cogitamus antequam dicendo vel operando pandatur, a renibus gignitur, secundum illud quod in alio psalmo dicimus Deo: Quoniam tu possidisti renes meos. Dicit enim quia ita tibi in me nihil occultatum est: ut non solum quae sunt cogitata consideres: sed & cogitata quae sunt in renibus cernas. Tu Domine qui suscepisti me ex utero matris meae: ita ut quiddam ab ortu meo seminis balbutientis infantiae verbis aliquando forte peccavi cognoscas: in hoc etiam confitebor tibi, quia terribiliter mirificatus es, mira opera tua, quae & oculis meis vidi, & exercente te Domine Jesu Christe cognovi: & anima mea cognovit nimis: intra me est quod credidi: non in superficie verborum, sed intus in visceribus animae: quod ita esse tibi non est occultum. Siquidem tibi occultum non est nec os meum, id est, os meum quod fecisti in occulto. Si ergo nec os meum tibi occultum est, quod occultum naturaliter esse voluisti: quomodo ante te occultum erit in corde, quod manifestari iussisti?

Ad altiora ducimur cum de ossibus & substantia, quae in inferioribus est terrae tractamus. Agitur enim in hoc loco quod cum dies resurrectionis advenit, ubicumque fuerit os meum: & si in inferioribus terrae fuerit substantia mea, imperfectum meum videbunt oculi tui, quia solo aspectu oculorum tuorum exurget. In libro enim resurrectionis qui nati sunt scribuntur quotquot de die in diem formabuntur: & nemo est in eis qui ibi scriptus non sit: in quo libro mihi non sunt in amore & honore, nisi soli amici tui Deus: nimis enim confortatus est principatus eorum. Siquidem participes eos tui aeterni imperii repromittis. Nec haeretici audiendi sunt qui dicunt: non debuit mundus subsistere per eum, qui praesens erat homines per peccata & scelera sua ad aeternum gehennae incendium destinandos. Si enim ita putetis fieri debuisset, consultum magis reis iudicaberis quam sanctis: si enim mundus fuisset a suo transitu revocatus, nullus fuisset sanctorum particeps regni: & dum providebatur malis, ne ad interitum devenirent, & ut non perirent pro merito suo mali: hanc boni accipiebant sententiam, ne vel temporalem vitam susciperent quibus debebatur aeterna. Nos autem cum Propheta gaudeamus cum sanctis Dei, atque cum Apostolo Petro dignis honoribus amicos Domini recordemur: quorum tantus est numerus, ut super arenam multiplicati esse noscantur. Quid autem erit qui occidat Dominum peccatores: occidat Nerone, & post eum omnes viros sanguinarios qui sanctos Domini occiderunt?

Si vestrum, o haeretici, Deus esset secutus consilium, ne perirent Nero aut Diocletianus, vel ceteri interfectores san-

ctorum, nec fecisset Apostolos, nec martyres nasci: esset par iudicium iustis & iniustis, & omnes una praeveniens sententia, per quam omnes viderentur ante puniri quam nati. Sed vos o viri sanguinum declinate a nobis, qui dicitis, quia in vanum acceperunt civitates suas: hoc est sine causa sunt mortales effecti: & omnia cum mundo percunt & par est ipsa perditio. Non est ita, omnes enim in libro scripti sunt, omnes resurgent: sed aliis dabitur odor vitae in vitam aeternam, aliis odor mortis in mortem perpetuam, ubi devenient hi quibus dicitur: Nonne qui oderunt te Deus odio habui, & super inimicos tuos tabescebam? Haec Petrus loquitur & Ecclesia in Petro pronunciat: Perfecto odio oderam illos, & inimici facti sunt mihi. Et his ideo anathematizatis, proba me Domine & scito cor meum, quid de te sentiam: quid de te credam: interroga me, & scito semitas meas: sit tibi sollicitudo de Ecclesia tua, & de ovibus tuis, & de pastoribus tuis, & vide si via iniquitatis in me est. Via iniquitatis diabolus est, qui se ad ambulandum in ea incredulis & haereticis praebet. Et vide, inquit, in populo tuo ne sit aliquis, in quo via iniquitatis iter erroribus praebet: excludensque viam iniquitatis deducit me in viam aeternam: ut porta mortis & inferi non praevaleant mihi secundum verbum tuum Domine Jesu Christe, qui regnas in saecula saeculorum: Amen.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Et haec ejusdem, quod aiunt, farina est: nec in hoc esse ordine nisi magis mea modestia, quam illius meriti rationem habere.

DE OBSERVATIONE vigiliarum.

DIGNUM est fratres aptumque prorsus, satisque conveniens: quando ipsa lucubratio exigitur a sollicitis. Nox ecce est caligo corporis, quae non solum homines, sed etiam cunctos somno detinet animantes: ut reformatis viribus per soporem, possint diurnos labores sustinere viventes. Bonus Deus, qui ita prospexit, ita constituit, ut homo exiturus ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vespertam, haberet vicarium tempus, in quo a duris laboribus, & multa fatigatione requiescere praestitit. Novimus autem multos hominum, ut aut majoribus suis placeant, aut sibi aliquid peculiariter profint, noctis particulam ad aliquod opus segregare: id pro lucro ducere, quod furari de sopore suo operi poterint. A Salomone vero laudatur & femina: quae pensa & lanificum ad lucernam vigilantem exercet. Addidit etiam quod ex hoc laus viro ejus in portis & gloria magna nascatur. Quod si in carnalibus instrumentis: id est, victui aut vestitui necessarii: quae vigilat non reprehenditur, imo laudatur, mirari me fateor esse aliquos qui lacras vigiliis tam spirituali opere fructuosas, orationibus, hymnis lectionibusque fecundas, aut superfluas existimant, aut otiosas: aut quod his est deterius, importunas. Et quidem si sunt homines a religione nostra alieni, qui ista sic sentiunt, non est mirum. Quomodo enim prophana religio placere possunt? quibus si placeant, nostri essent: quia fumus utique Christiani.

Si vero nostri sunt quos vigiliarum salutaris actus offendit: ut nihil de his deterius suspicer: aut pigri sunt, aut somniculosi, aut quod his est proximum senes, vel infirmi. Si pigri sunt, erubescant quia illis resonant verba Salomonis: Vade ad formicam o piger, & amulare vias ejus. Si somniculosi sunt, expergantur, scriptura proclamante: O piger quo usque dormis? Quando autem de somno surges? paululum quidem dormies, modicum sedebis, pusillum autem dormitabis, pusillum vero complecteris manibus pectus: Deinde superveniet tibi tanquam viator paupertas: inopia tanquam bonus & levis cursor cito veniet. Si senex es, quis te compellit ut vigiles? quanquam & non compulsus pro aetate tamen vigilas. Et si stare non potes, & tuam cogitas impossibilitatem, non debes juvenes & valentes ad tuum revocare torporem, quos propter varias tentationes juventutis seiplos propensiores macerare deceat vigiliis.

Si vero infirmus es membris, quod facere non potes non reprehendere: imo riga & tu secundum Prophetam lachrymis stratum tuum, & dic: Sic memor fui tui super stratum

meum. Injunge etiam vigilantibus, ut te suis precibus juvent: quo adjutus a Domino super lectum doloris tui canere possis, & tu aliquando merearis dicere: In matutinis meditabor in te, quia fuisti adjutor meus. Alioquin stultum & satis extraneum est: ut quia ipsi currere non valeamus, bene currentibus derogemus. Nam & si non possumus, debemus congratulari potentibus. Sicut enim de consensu malitiae participatur cum facientibus poena: sic participatio gloriae speranda est de consensione bonitatis. Alios enim effectus coronat: alios voluntas pia latificat. Nec sane onerosum, vel difficile videri debet etiam delicatis corporibus in septimana duarum noctium, id est, sabbati atque dominicae, portionem aliquam Dei ministerio deputare. Ista enim quasi purificatio est dierum quinque vel noctium, quibus super carnalium ingravescimus, aut mundanis actibus oscitamus. Nec erubescat aliquis in bono studio sanctitatis: cum non erubescat improbi in perpetrando opere scditatis. Merito ergo scriptura in Proverbiis ingerit: Est consilio quae ducit ad peccatum. In bono enim opere confundi peccatum est: sicut in malo faciendo non confundi pernicies est.

Si sanctus es, ama vigiliis: ut thesaurum tuum vigilando custodias, & ipse in sanctitate serveris. Si peccator es: magis cura, ut vigilando & orando purgeris: dum tunc peccatore frequentius clamas: Ab oculis meis munda me Domine, & ab alienis parce servo tuo. Qui enim jam ab oculis desiderat emundari: necesse est ut eum non deleat istis miseris inquinari. Res exigit charissimi, ut de autoritate vigiliarum, & antiquitate, deque ipsa utilitate pauca dicamus. Magis enim quilibet labor suscipitur: si ante oculos proponatur ipsius laboris utilitas. Antiqua est vigiliarum devotio, familiare bonum omnibus sanctis. Isaia denique Propheta clamat ad Deum: De nocte vigilat spiritus meus ad te Deus, quoniam lux praecpta tua super terram. David Regio & propheticus sanctificatus unguento, ita canit: Domine Deus salutis meae: in die clamavi & nocte coram te. Et in alio psalmo: Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodivi legem tuam.

Sed forsitan in lectulo suo positus haec cantabat: quod aliquanti pigriores sufficere putaverunt: si tantum in stratu suo aut ore unusquisque, aut psalmum submurmurem. Quod quidem & ipsum bonum est: Dei semper & ubique meminisse salutare est. Sed quod sit melius exurgere & conspectu divino assistere: accipe ejusdem Prophetae aliam vocem: quae & tempus & locum & habitum deprecantis ostendit. In noctibus, inquit, extollite manus vestras in sancta, & benedite Dominum. Et ne vespertinas tantum horas noctis exillimes appellatas, occurrit & dicit: Media nocte surgebam, ut confiterer tibi super judicia justitiae tuae. Habes & tempus expressum exurgendi, & sollicitudinem, quomodo Deo confitearis, ostendam. Adhuc consideranti mihi intentionem sanctorum, majus aliquid & laboriosius occurrit, & ultra humanae naturae conditionem suggeritur: cum eundem audio Prophetam psallentem: Si ascendero in stratum lecti mei: si dedero somnum oculis meis & palpebris meis dormitationem & requiem temporibus meis: donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob. Quis enim tantum non stupeat Dei amorem & animi devotionem: ut somnum sibi, sine quo humana utique corpora deficiunt penitus interdixerit: donec locum ad Templum Domino fabricandum rex & Propheta reperiret? Quae res nos debet firmiter admonere: ut si ipsi locus Domini esse volumus: & tabernaculum ejus ac templum cupimus haberi perpetuum: sicut Paulus allerit, dicens: Vos estis templum Dei vivi: in quantum possumus exemplo sanctorum, vigiliis diligamus: ne de nobis dicatur, ut psallitur: Dormierunt somnum suum: & nihil invenerunt in manibus suis. Quin potius gratulabundus unusquisque jam dicat: In die tribulationis meae Deum exquisivi manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. Quia bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo, altissime. Ad annuntiandum manes misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.

Haec & hujusmodi tanta ac talia ideo sancti cecinerunt & scripta reliquerunt: ut nos eorum posteri paribus excitarem exemplis, ad celebrandas etiam noctibus salutis nostrae excubias. Sed a veteribus veniamus ad nova: de ministris legis ad ministros Evangelii: de novo etiam testamento vigiliarum gratia consignetur. Anna Phanaelis filia vidua, continuis orationibus & jejuniis Domino serviens, non discessisse de templo die ac nocte in Evangelio legitur. Pastores illi sanctissimi,

dum super greges suos nocturnas exercent vigilias, & angelos in splendore & Christum natum in terris primum audire meruerunt. Jam vero institutio salvatoris, nonne tota diligentia ad vigilandum auditores exercebat: sive in parabola boni seminantis dicendo: Dum dormirent homines venit malus homo, & superfeminavit zizania in triticum, & abiit? Quod si non dormissent, nec malus fortasse zizania seminare potuisset: sive cum dicit: Sint lumbi vestri praecincti, & lucernae ardentes in manibus vestris: & vos similes estote hominibus expectantibus Dominum suum quando revertatur a nuptiis. Beati servi illi quos cum venerit Dominus invenerit vigilantes. Et si vespertina, inquit, hora venerit, si media nocte, si galli cantu, & invenerit eos vigilantes, beati sunt. Illud autem scitote, quia si sciret patrifamilias, qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfoli domum suam. Itaque & vos estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis venturus est.

Nec solum verbis docuit vigilias: sed etiam docuit exemplo. Namque testatur in Evangelio: Quia erat Jesus pernoctans in oratione. Pernoctabat Dominus, non sibi, sed ut scirent servi inopes & infirmi quid agere deberent: quando Dominus dives in omnibus, nec ullius indigens, quam fortissime per noctem in oratione duraret. Sic & increpat Petrum tempore passionis, dicens: non potuisti una hora vigilare mecum? Et ad omnes jam dicit: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Haec verba, haec & ejusmodi exempla, oro vos, quem non de profundo etiam somno & morti simillimo valeant fuscitare? His instructi sermonibus, his confirmati documentis beati Apostoli, & ipsi vigilarunt, & vigilias imparerunt. Petrus ab angelo in carcere fuscitatur, & ipso referante portam ferream in domum Mariae pervenit, ubi erant multi congregati non stertentes utique, sed orantes. Idem in sua Epistola ponit ac dicit: Sobrii estote, ac vigilate: quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit, quaerens quem devoret. Paulus & Silas in custodia publica circa medium noctis orantes, hymnum audientibus vincis dixisse memorantur: Ubi repente terrae motu concussis carceris fundamentis, & januae sponte aperta, & omnium vincula sunt soluta. Idem Paulus Apostolus à Troade profecturus, sermonem ducebat usque ad mediam noctem, accensis lateris quam pluribus in caenaculo. Ex quo Eurychus adolescens somno oppressus, disputante Paulo prolixius, à fenestra deductus, cecidit de tertio tecto, & sublatus est mortuus, quo statim reddito vitae usque ad lucem sermocinatus, Deo gubernante, profectus est.

Quam plene idem quamque copiose super exercendis vigilis adhortatus, Thessalonicensibus scribens ait: Itaque non dormiamus sicut & ceteri, sed vigilemus & sobrii simus. Nam qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui inebriantur, nocte ebrii sunt. Nos autem qui Dei sumus, sobrii sumus. Et mire concludit: Sive, inquit, vigilemus, sive dormiamus: simul cum illo vivamus. Ad Corinthios autem: Vigilate, state in fide, confortamini, viriliter agite. Sic & ad Ephesios scribit: Orantes in omni tempore in spiritu. Et ipse vigilantis quoque exemplum ponens in catalogo virtutum suarum, fructum de vigilis multis apud Corinthios gloriatur. Haec sufficiant de antiquitate & autoritate vigiliarum, Superest ut secundum promissum ordinem de earum utilitate aliquid conferamus: quamquam sentiri magis possit per exercitium ipsa utilitas, quam loquentis sermone narrari, Gustandum enim videtur, quia suavis est Dominus: sicut scriptum est. Qui ergo gustavit, intelligit & sentit quantum pondus peccatoris vigilando deponitur, quantum mentis stupor excutitur, quanta lux animam vigilantis & orantis illustrat: quae gratia, quae visitatio membra universa letificat. Vigilando timor omnis excluditur, fiducia nascitur, caro maceratur, vitia tabescunt, charitas roboratur, recedit stulticia, accedit prudentia, mens acuitur, error obtunditur, criminum caput diabolus gladio spiritus vulneratur. Quid hac utilitate magis necessarium: quid istis lucris commodius: quid hac delectatione suavis? quid hac felicitate beatius? teste etiam Propheta: qui in principio psalmorum suorum, beatum virum describens, summam beatitudinem ejus in hoc versiculo collocavit: Si in lege Domini meditetur die ac nocte. Bona est quidem diurna meditatio, sed efficacior est nocturna: quia per diem necessitates variae obstruunt, occupationes distraunt mentem, sensum duplex cura dispergit. Nox quieta, nox secreta opportunam se praebet orantibus, aptissimam vigilan-

tibus: dum carnalibus occupationibus expeditum, collectum sensum, intentum hominem divinis conspectibus sistit. Inde diabolus divinarum semper rerum callidus amulator, sicut jejunia & virginitatem, vana baptisimata & inania suis cultoribus dedit: ita & hoc sanctum amulatus officium, nocturna sacra & vigilias suis comestationibus addidit.

Unde jam nostri fideles, si de suorum institutione non excitantur ad habendas vigilias sacras, in adversa varietatis usurpatione cernentes, alienas à Dei rebus non esse fateantur: quas non amularetur iniquus ad deceptionem, nisi Deo placitas esse cognosceret ad celebrantium benedictionem. Tamen charissimi fratres: qui vigilat oculis, vigilet & corde: qui orat spiritu, oret & mente: quia valde inutile est oculis vigilare, animo dormiente. Cum è contrario ex persona Ecclesiae scriptura testetur: Ego, inquit, dormio: & cor meum vigilat. Curandum est etiam ne nimietate cibi vel potus vigilaturi pectus oneretur: ne cruditates eructantes & crapulam, non solum ipsi nobis insuaves simus, sed & gratiae spiritus indigni judicemur. Quidam namque vir inter pastores eximius: Sicut fumus, inquit, fugat apes, sic indigesta eructatio avertit & abjicit spiritus sancti charismata.

Ergo tanquam divino functi ministerio, ante nos per abstinentiam parare debemus: ut ingravati expeditius vigilare possimus. Cogitatio quoque mala pellatur, ne male vigilantis oratio fiat, sicut legitur, in peccatum. Sunt enim & ex maligno vigilae: sicut in Proverbiis legitur: Quare ablati sunt somni ab oculis eorum. Non enim dormiunt, inquit, nisi male fecerint. Absint fratres, absint ab hoc conventu tales vigilae. Sit potius vigilantium pectus clausum diabolo, apertum Christo: ut quem labii sonamus, corde teneamus. Tunc erunt acceptibiles nostrae; & vigilae tunc pernoctatio salutaris erit: si competenti diligentia & devotione sincera ministerium nostrum, divinis obtutibus offeratur. Haec de vigiliarum autoritate & antiquitate, nec non utilitate dicta sufficiant. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis: Amen.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Quaeso lector, ut de sermonis habitu nihil dicam, quid est in hac Epistola, quod ad Pammachium aut Oceanum pertinere videatur. Objurgat eos, quorum pietatem semper alias praedicare solet: postremo quo signo deprehendas ad duos scriptam potius quam ad unum?

AD PAMMACHIUM ET OCEANUM,
Exhortatoria.

QUI Aethiopen invitat ad balneas, & si nigredinem non auferat illi, certe vel pecuniam accipit sibi: & licet in illius candore non gaudeat, certe vel suo in lucro laetatur. Ita sine dubio inobedientem qui divinis sermonibus monet, quamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio verae charitatis sibi acquirit. Sed ideo hoc dico: quia vos sperno? Ideo loquor: quia vos forte non diligo? Respondeo Apostoli voce: Testis est Deus, quod facio & faciam, non contemno, sed doleo, infidelitatis in meis argumenta apparere: non fidei: quia Judaica in vobis testimonia, non Christiana cognosco. Quoniam videntes, non videtis: & audientes, non vultis audire. Rem fortem dicturus sum. Ex utroque conturbor. Timeo auditores offendere, sed plus timeo contemptores praecceptorum: qui verbum Dei audire dissipulant, peiores idolis habentur. Illa quidem aures habent, sed non voluntatem: non audiunt, non palpant manibus, nec capiunt.

Unde in malorum hominum comparatione meliora sunt: quia nec concupiscunt oculis, nec per contraria & Deo inimica discurrunt. Et naturaliter furda, recte meliora inobedientibus judicantur. Dicit Propheta, si mentior. Loquatur David, qui hujusmodi homines comparandos esse serpentibus non negavit: Sicut aspidis, ait, surdae obturantis aures suas, ne vocem audiat incantantis. Et videant si non recte serpentibus comparantur, qui quod audiunt naturae beneficio, dissimulant calliditatis astutia. An Christiani dici possunt: qui etiam nomen primae humanitatis amittunt? Ecce Jeremias dicit: Incircuncis aures eorum, qui hoc non possunt audire. Non quia non possunt, sed impossibilitatem voluntas naturae ini-

mica superdixit: dum longo vitiositatis usu, genuini mores per adversam consuetudinem corrupti, malis operibus ceciderunt. Etiam vasa limo plena, liquorem puri elementi recipere & continere non possunt. Ager spinosus nisi ante cultoris labore fuerit extirpatus, non nutrit in se facta semina, sed suffocat: Ita & animus secularium sollicitudinum plenus illecebris, verbum non potest sustinere divinum: nisi prius ipsas mundi sollicitudines culpandarumque omnium materias, evangelica in se fale succiderit. Modo quibusdam minus forsitan videor, Deo dissimulante, peccare: sed aderit illa dies, qua facta nostra quasi in quadam tabula depicta monstranda sunt.

O quantis in die illa expeditis, si in hac vita & membrorum sensu & viscerum vigore caruissent. Et quanti illic elingues & muti, felicitates loquacibus tunc erunt. Et quanti pastores philosophis. Quanti rustici oratoribus. Quanti hebetes argutis praeferebantur Ciceronis: Job sanctus in tentatione ad suam gloriam devotus: sic in dolore suo clamabat: Quid prodest in tormento lux? Ut quid mihi juncta sunt genua? ut quid ubera suxi? Cur non in ventre mortuus sum: & mox ut de utero exivi, non protinus obii? Si hoc Dei amicus dicebat in luce: quid ab inimicis ejus dicebat in tenebris? Si ille ingemisit quem febris urebat: quid faciet quem gehenna consumet? Si ille sibi dolet genua fuisse juncta, cujus pedes semper in Dei amore cucurrerunt: quid dicitur est, cujus nunquam in veritate steterunt? Displicet illi quod natus ex utero vixerat, qui bene vixit: quia cum vermibus moriturus edebat: quid male viventes facient, quos ignis aeternus, & vermibus nunquam moriturus expectat? Durus est hic sermo: quis potest audire eum? Hoc dixerunt illi discipuli, qui Christi vestigia in Evangelio reliquerunt: & de divino verbo scandalum passi, saeculum maluerunt amare quam Deum, quorum venter Deus, cultum nolunt audire jejuni. Luxurioso verbum castitatis offensio est: sicut Propheta dicit, Abominatio est viro iniquo directa via. Jam antiquius dictum est ab Isaia: quod Christus infidelibus lapis offensionis extiterit. Adulari non possum, ne & fratrem decipiam, & me sermo percutiat Salomonis, qui ait: Verba adulatorum mollia sunt: haec autem ferunt interiora ventris. Non est fidelis medicus qui ante digestam putredinem superducit vulneri cicatricem. Non possumus semper lac dare: quia nec vos semper parvuli esse debetis. Dicite mihi quot anni sunt ex quo regenerati sumus in Christo?

Consideret unusquisque quantum ex eo tempore in illa caelesti aetate profecerit. Nescio qualiter placeant parentibus illi infantes quibus sunt anni quinque vel decem: si in ea qua nati sunt modicitate perdurant. Quid de nobis dicendum est, quos temporis ratio, non modicos sed abortivos invenit? Ibunt de virtute in virtutem, de bonis scriptum est Christianis. Videamus si Christiani sumus: quid in nobis (ex quo regenerati sumus in Christo) virtutis accesserit: quid humilitatis in prosperis, quid patientiae in adversis, quid in tribulatione gaudii, quid felicitatis in damnis, quid indulgentiae in offensis, quid castitatis in occasione luxuriae. Alii de virtute quotidie transiunt ad virtutem: nos de infirmitate ad infirmitatem. Alii meliores per momenta sunt: nos deteriores saepe efficiuntur, quasi non eundem judicem expectemus. Stulti sumus si unum probavimus credentium salvatorem: & non unum judicem fore credamus. Unam fidem, unum baptisma, unam Ecclesiam, unum Deum dicit Apostolus.

Qui ergo hodie malus, craftina pejor: hodie avarus, craftina avarior. Ante annum meae cupiditati una villa suffecerat: jam hoc anno quinta forte non sufficit. Prius extendebatur animus ut decem solidos possiderem: jam nunc centum parvi esse ceperunt. Et cum veri Christiani veri Filii Dei qui vadant de virtute in virtutem, si perdidissent aliquid de virtutis occasione letantur: ego nisi aliena accepero, securus prandere non possum. Quid agis caeca cupiditas? Quid crudelis in parvulo? Quid seiva in alieno filio? Ordinem naturae religionis evertis? Jam fecisti in pedibus, quod in capite esse debuerat. Aurum insensibile pariter omnibus dominatur. Et quid est illud rogo, vel quale est quod nos avertit à Deo? Quis splendor & quantus est, per quem mihi splendor veri solis amittitur? Aurum & argentum lutum exificationis ex arena & minera: & ut propheta ait, lignum ossificationis est aurum: quia judicio mentis everso, per aurum libidini mancipatur: qui eodem actu acquirunt solidum, quo animam perdet: lucratur imperatoris imaginem, & amittit imaginem Christi.

Tom. V.

si. Vis nosse quam perniciosus sit amor habendi, & amor requirendae pecuniae? Per hunc Judas tradidit salvatorem. Et certe quando auditur, aut quando legitur, tantum scelus abhorremus omnes. Et quantum in nobis est, impium discipulum condemnamus: & per ignorantiam nostram nostro nos mucrone confodimus.

Quanti inter nos Judae Judam damnant? Quanti in semetipsis cum per cupiditatem suas animas aeternis cruciatibus tradunt: & traditores fiunt pariter & occisi? An putamus fratres, quod jocando praedicent Prophetae, ridendo loquantur Apostoli, inutiliter Christus judicium comminetur? Sed joci non sunt ubi supplicia intercedunt: si jocando passi sunt, credantur jocando locuti. Isaia serra secatur. Daniel leonibus deputatur. Paulus truncatur gladio. Petrus in cruce, Domini exemplo suspenditur. Et hoc totum ut nos à peccatis sua doctrina revocarent. Sed timeo ne inobedientibus in contrarium divina beneficia deputentur, & proficiat ad penam in judicio quod hic datum fuerat ad salutem. Timeo ne fides nostra magis jocalis sit, quam fides & verba illorum. Timeo ne nos jocandos non salvemur: & quomodo per risum introimus in Ecclesiam, sic rideat ille de nobis: sicut scriptum est: Qui habitat in caelis iridebit eos. Multa sunt quae dicantur, sed fastidio vestro, quod aspera & inculta facit oratio, & labori meo finem ponit membranae conclusio. Unum dico quod cupio, quia Christiani caelum debent amare non terram: & verbo Dei plus obedire quam diabolo: & judicium aeternum magis timere, quam hominum.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Tota specie refert parentem eundem hac Epistola quem superior, quam in plerisque codicibus absque titulo reperi: nullo indicio, nec ad quem scripta fuerit, nec à quo.

AD QUEMDAM QUI IN SAECULO
poenitebat.

AD te surgo hominem quem scio esse fidelem. Ad te increpatio mea festinat, quem sentio esse superbum. Poenitere te asseris, qui totus in saeculo conversaris. Poenitere te asseris, qui ea quae vomeras, iterum sumis. Poenitere te asseris, qui dum opera diaboli sequeris, Dominum praetermittis. Scire à te desidero quid poeniteas. Nescio quid sit tua poenitentia. Poenitere te asseris, qui dum justitia Dei praecinctus es, superinduxisti superbiam. Poenitere te asseris, qui dum alienam carnem sequeris, sic fatigaris ut canis reversus ad vomitum suum: sicut canis famidus, aut sus à calore defecta in limum terrae prostrata. Quae sit tua poenitentia non invenio. Ambulavi in locum poenitentiae & non inveni poenitentiam tuam. Tu qui saeculum deserueras, iterum ibidem invenisti. Qui carnis superbiam deposueras, submittis humerum, ut iterum portes. Qui avaritiae dederas dorsum, denuo illi obviam reverteris. Qui vanitati remedium dederas, iterum reverteris in gratiam ejus. Qui pompam saeculi fugaveras, iterum in manus illius incidisti. Ambulas autem superbus & elatus cervice, nescis, scriptum esse: Quid nobis profuit superbia, & quid honestas cum jactatione nobis contulit? Iterum dictum fuisse, Transferunt omnia illa tanquam umbrae: Fidelem te meministi qui per aquam baptismi fueras renovatus: sicut scriptum est: Lavamini, mundi estote: auferite nequicias ab animis vestris. Illos ad lavandum hortatur: tu autem cum esses mundus, sordidus factus es. Non potes jam denuo lavari: sicut dicit Petrus ad Dominum: Domine non solum pedes, sed & manus lava, & caput & me totum. Qui semel lotus est, denuo non indiget lavari. Si vis autem ut iterum emunderis, da elemosynam, & ecce omnia tua munda sunt. Quia elemosyna est, quae purgat omnem sordem. Humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam. Subditus esto & obsceca eum, ne amuleris ut nequiter facias. Nam qui malignantur, exterminabuntur. Ora Dominum quotidie cum lachrymis, si forte peccata tua solvantur. Quoniam superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Memento solum in longinquo positum, luxuriose vivendo substantiam in meretricibus dispensasse: postea humilis factus, reversus est in semetipsum & ait: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus: & ego hic fame pereor? Surgam itaque & vadam ad patrem meum, &